Dit document is gedownload door () op November 22, 2026.
Mag alleen gekopieerd worden voor gebruik binnen de school van 'gebruiker'. Zie ook de abonnementsvoorwaarden van Leapo.

Verdwenen beroepen

Het leven in de 21e eeuw gaat snel: nieuwe ontwikkelingen en/of uitvindingen zorgen ervoor dat traditionele beroepen sneller verdwenen dan in het verleden. In nostalgisch opzicht is dat soms jammer, maar in economisch opzicht komt er vaak een efficiënter alternatief voor terug.
In deze Digi-doener gaan leerlingen aan de slag met verdwenen beroepen. Niet alleen om zich te verkneukelen aan de soms vreselijk achterhaalde technologie (of juist het gebrek eraan), maar ook om hen te laten realiseren dat het beroep dat zij misschien willen gaan uitoefenen nu misschien nog wel helemaal niet bestaat! En, met dat in het achterhoofd, welke vaardigheden zijn noodzakelijk voor dat beroep?

VERBINDING MET BEROEPEN EN DE ARBEIDSMARKT:

Deze les legt een heldere en leuke verbinding tussen het vak Geschiedenis en Loopbaanoriëntatie en -begeleiding (LOB).
Totaal duur: 1 lesuur

- Introductie: 15 minuten
- Verdieping en doen: 20 minuten
- Afronding: 10 minuten

DOEL VAN DE LES

- Leerlingen leren kijken naar historische bronnen
- Leerlingen leren dat technologische- en economische veranderingen gevolgen hebben voor de manier waarop wij en zij (gaan) werken.
- Leerlingen leren dat de manier waarop wordt gezocht naar en wordt gesolliciteerd op, steeds verandert.
- Leerlingen maken een begin na te denken over hun toekomst en de wijze waarop zij zich kunnen presenteren voor en in die toekomst.

VOORBEREIDING

Van te voren kun je een aantal dingen doen:

- Lees de handleiding.
- Klik door de slides op het scherm.
- Print de lesbrief voor alle leerlingen uit (bij voorkeur in kleur).

BENODIGDHEDEN:

- Scherm met internetverbinding
- Stiften en/of kleurpotloden
- Lesbrief voor de leerlingen
- Als je de vragen (slides: 3, 4, 5, 7, 8) digitaal wilt laten beantwoorden, kunnen de leerlingen met een device meedoen. Ze loggen middels de inlogcode in.

DOEL VAN DE LES

Domein curriculum 2021	Leerdoelen Digitale vaardigheden:	Leerdoel (kern)vak: Geschiedenis	21st century skills
1. Communiceren & samenwerken, Digitaal burgerschap, Digitale economie.	• Infovaardigheden: verwerken van info (gevonden info analyseren/presenteren) en presenteren van info (beargumenteerde conclusie trekken of antwoord formuleren). • Ict basisvaardigheden: creëren en publiceren van media.	• Tijd van Burgers en Stoommachines • Tijd van Wereldoorlogen • Tijd van Televisie en Computer Kenmerkende aspecten (o.a.:) • De industriële revolutie die in de westerse wereld de basis legde voor een industriële samenleving. • De toenemende westerse welvaart die vanaf de jaren zestig van de twintigste eeuw aanleiding gaf tot ingrijpende sociaal-culturele veranderingsprocessen.	1. Communiceren, samenwerken, zelfregulering, kritisch en creatief denken.

© 2019 Iedereen mag deze les downloaden, delen en uitprinten (alleen niet als je er geld mee wilt verdienen). Doen!
Creative Commons licence: CC BY-NC-ND 4.0. Deze les is gemaakt door Jan-Wolter Smit.

Dit document is gedownload door () op November 22, 2026.
Mag alleen gekopieerd worden voor gebruik binnen de school van 'gebruiker'. Zie ook de abonnementsvoorwaarden van Leapo.

INTRODUCTIE

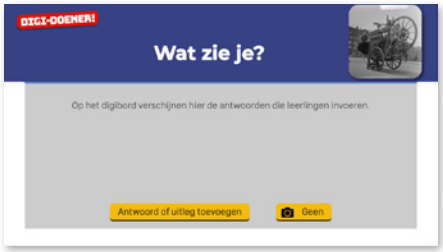

Slide 1, klassikaal
De docent geeft het doel van de les aan: kijken naar verdwenen beroepen, maar ook naar nog niet-bestaande beroepen.

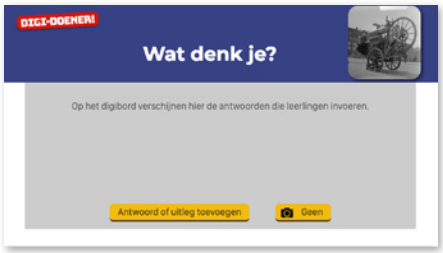
De afbeelding in de eerste slide is een marskramer. Niet de winkel, maar een verkoper van kleine artikelen, die hij in een rugkorf of mars vervoert en waarmee hij platteland en steden afreist om zijn waar op markten en kermissen en van huis tot huis te verkopen. Het woord komt van (van het Middelnederlandse _merse_ (koopwaar) en het Middelnederlandse _kraemer_ (koopman). De docent kan eventueel ingaan op het verdwijnen van dit beroep, maar dat is nog niet perse nodig, aangezien deze vraag bij andere verdwenen beroepen nog wel wordt beantwoord.

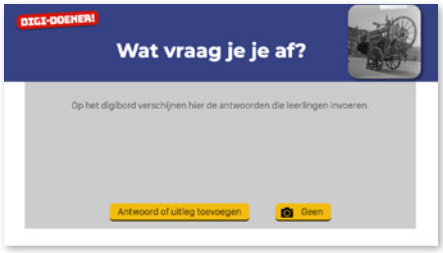
Slide 2, klassikaal
Bij de afbeelding maakt de docent gebruik van de werkvorm 'See, think, wonder'. Deze werkvorm probeert het denken van leerlingen visueel te maken. Om te voorkomen dat leerlingen gaan interpreteren, stelt de docent drie vragen. De vragen kunnen analoog of digitaal (via de LessonUp-les, slide 3 t/m 5) worden beantwoord.

Slide 3, klassikaal
De eerste vraag is: "Wat zie je?" (ongeveer 2 minuten)
De leerlingen gaan nu vertellen wat ze zien. Het doel is dat ze hier niet gaan interpreteren. Een antwoord als 'machine' is al een interpretatie. Een antwoord als 'een zwart-wit foto' is wél weer goed. De docent geeft zelf geen invulling.

Slide 4, klassikaal
De tweede vraag is: "Wat denk je?" (ongeveer 2 minuten)
Nu gaan de leerlingen interpreteren. Wat denken ze te zien? De docent geeft zelf geen invulling.

Slide 5, klassikaal
De derde vraag is: "Wat vraag je je af?" (ongeveer 2 minuten)
Wat wil je nog weten? Na afloop gaat de docent op de vragen in en vertelt iets over hetgeen te zien.
In dit geval is het een scharensliep. Iemand die langs de huizen ging om scharen te slijpen. Tegenwoordig kopen mensen een nieuwe schaar als de oude kapot is. Spullen laten maken gebeurt in de consumptiemaatschappij veel minder, waardoor een beroep als de scharensliep overbodig is geworden.

Slide 6, klassikaal
De docent gaat nu samen met de klas kijken naar een paar verdwenen beroepen.
Kun jij zien welke beroepen dit zijn? Wat deze mensen doen? Het is bij deze slide nog niet de bedoeling dat leerlingen al gaan bedenken waarom deze beroepen zijn verdwenen. Dit gebeurt bij de volgende slides.

© 2019 Iedereen mag deze les downloaden, delen en uitprinten (alleen niet als je er geld mee wilt verdienen). Doen!
Creative Commons licence: CC BY-NC-ND 4.0. Deze les is gemaakt door Jan-Wolter Smit.

Dit document is gedownload door () op November 22, 2026.
Mag alleen gekopieerd worden voor gebruik binnen de school van 'gebruiker'. Zie ook de abonnementsvoorwaarden van Leapo.

Bovenste rij:

- Een porder: iemand die langs de deuren ging om mensen te wekken, door op de deur te bonken, tegen het raam te tikken of door de brievenbus te roepen.
- Een telefoonoperator: iemand die telefoongesprekken doorverbind. Niet helemaal verdwenen in andere delen van de wereld overigens: zo wordt er in Amerika nog steeds gebruik van gemaakt.
- Een scheepsjager: iemand die schepen in kanalen en sloten trok
- Een letterzetter: iemand die letters in de juiste volgorde in een zetsel plaatste, zodat teksten gedrukt konden worden.

Onderste rij:

- Een lantaarnopsteker: iemand de gas-straatverlichting aanstak
- Een ijsdrager: iemand die ijs van de ijsfabriek naar rijkere families bracht, zodat ze ijs in hun drinken konden doen.
- Een kruikenruiker: iemand die rook of er in de jeneverflessen (die werden teruggebracht) niet iets anders had gezeten, zoals olie of sigaretten

Slide 7, klassikaal, individueel

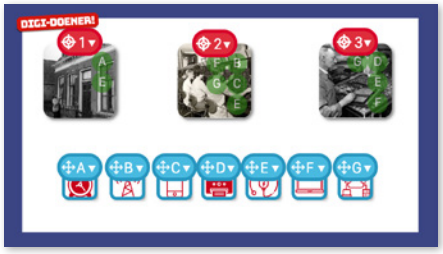
Waarom verdwijnen beroepen? Veel leerlingen zullen zeggen: door uitvindingen of uitvindingen gaan noemen. Wat natuurlijk een goede antwoorden zijn, maar er zijn nog meer mogelijkheden, zoals: globalisering en/of verandering in vraag of wetgeving. Probeer leerlingen ook hierover na te laten denken. Laat de leerlingen mee doen met een interactieve open vraag in LessonUp. Natuurlijk kan de vraag ook gewoon niet-digitaal worden gedaan.

Slide 8, klassikaal

Deze slide is een sleep-opdracht, waarbij leerlingen iconen van uitvindingen die de oorzaak van het verdwijnen van een aantal beroepen kunnen zijn, verslepen naar het verdwenen beroep. Dit doen leerlingen bij drie beroepen die ze al eerder hebben gezien.

v.l.n.r.:
1 = wekker
2 = draadloze communicatie/WiFi
3 = smartphone
4 = printen
5 = Elektriciteit
6 = computer
7 = netwerk/internet/cloud computing

Er zijn per verdwenen beroep meerdere antwoorden mogelijk:

- porder (iconen 1, 5)
- telefoonoperator (iconen 2, 3, 5, 6, 7)
- letterzetter (iconen 4, 5, 6, 7)

Leerlingen kunnen met een eigen device meedoen met deze sleep-opdracht, maar de opdracht is ook klassikaal en/of niet-digitaal worden gedaan. Haal hiervoor tijdens de les het vinkje weg bij 'Devices in de klas' in de LessonUp-les.

© 2019 Iedereen mag deze les downloaden, delen en uitprinten (alleen niet als je er geld mee wilt verdienen). Doen!
Creative Commons licence: CC BY-NC-ND 4.0. Deze les is gemaakt door Jan-Wolter Smit.

Dit document is gedownload door () op November 22, 2026.
Mag alleen gekopieerd worden voor gebruik binnen de school van 'gebruiker'. Zie ook de abonnementsvoorwaarden van Leapo.

Slide 9, klassikaal

Deze slide is vergelijkbaar met de vorige slide, maar deze is minder gesloten. Leerlingen hoeven niet de kiezen uit vooraf gegeven opties. Hierdoor ontstaat er meer een gesprek en minder een 'wedstrijd' wie het goed heeft.

De verdwenen beroepen in deze slide zijn reeds eerder voorbij gekomen:

- scheepsjager (verdwenen door: de komst van de scheepsmotor)
- lantaarnopsteker (verdwenen door: de komst van elektrische straatverlichting)
- ijsdrager (verdwenen door: de komst van koel- en vrieskasten)
- kruikenruiker (verdwenen door: de komst van sensoren en volledig geautomatiseerd reinigingsproces)

VERDIEPING EN DOEN

Slide 10, klassikaal, individueel/groepswerk

Nu gaan we in de toekomst kijken. Beroepen kunnen verdwijnen. Dat is van alle tijden. Wellicht ook het beroep dat de leerlingen straks willen uitoefenen. De leerlingen gaan in het volgende deel van deze Digi-Doener aan de slag met beroepen van nu en straks. Daarbij kijken ze vooral naar vaardigheden die nodig zijn voor toekomstige beroepen. Hierbij maken ze o.a. gebruik van het overzicht van de 21e eeuws vaardigheden zoals deze is ontwikkeld door Kennisnet en SLO. Niet alle begrippen uit dit schema zullen voor leerlingen even herkenbaar zijn, maar de docent kan hierin ondersteunen. Informatie hiervoor is hier te vinden: http://curriculumvandetoekomst.slo.nl/21e-eeuwse-vaardigheden

In dit deel kunnen leerlingen, in samenspraak met de docent, kiezen uit drie opdrachten:

Opdracht 'Cartoon'
Leerlingen gaan een cartoon maken van een toekomstig, niet-bestaand, beroep.

Opdracht 'Wij zoeken...'
Leerlingen gaan een vacature maken voor een toekomstig, niet-bestaand, beroep

Opdracht 'Dit ben ik!'
Leerlingen gaan een online, LinkedIn-achtig profiel aanmaken vanuit een toekomstig, niet-bestaand, beroep.

De opdrachten staan uitgebreid beschreven in de lesbrief voor de leerlingen.

AFRONDING

Slide 11, actie

De leerlingen laten nu de verwerking van de lesbrief aan elkaar zien. Dit kan een cartoon, vacature of online profiel (CV) zijn. Dit kan klassikaal, maar ook in kleine groepjes.

© 2019 Iedereen mag deze les downloaden, delen en uitprinten (alleen niet als je er geld mee wilt verdienen). Doen!
Creative Commons licence: CC BY-NC-ND 4.0. Deze les is gemaakt door Jan-Wolter Smit.